

COMUNICAT DE PRESĂ nr. 10/23

Luxemburg, 12 ianuarie 2023

Hotărârea Curții în cauza C-395/21 | D.V. (Onorarii de avocat – Principiul tarifului orar)

O clauză dintr-un contract de prestări de servicii juridice încheiat între un avocat și un consumator prin care se stabilește prețul pe baza unui tarif orar, fără a cuprinde alte precizări, nu îndeplinește cerința de a fi clară și inteligibilă

Instanța națională poate să repună consumatorul în situația în care s-ar fi aflat în lipsa unei clauze abuzive, lăsând profesionistul fără remunerație pentru serviciile prestate

M.A., în calitate de consumator, a încheiat cinci contracte de prestări de servicii juridice cu titlu oneros cu D.V., în calitate de avocat. În fiecare dintre aceste contracte, onorariile erau calculate pe baza unui tarif orar, stabilit la suma de 100 de euro pentru consultații sau servicii juridice prestate lui M.A. D.V. a prestat servicii juridice în cursul anilor 2018 și 2019 și a emis facturi pentru toate serviciile prestate în luna martie a anului 2019. Întrucât nu a primit în întregime onorariile solicitate, D.V. a sesizat instanța lituaniană de prim grad cu o acțiune având ca obiect obligarea lui M.A. la plata sumei de 9 900 de euro cu titlu de prestații juridice efectuate și a sumei de 194,30 euro cu titlu de cheltuieli suportate în cadrul executării contractelor. Această instanță a admis în parte cererea formulată de D.V. Apelul formulat de D.V. a fost respins de instanța de apel. În anul 2020, D.V. a introdus recurs la Curtea Supremă a Lituaniei.

Această instanță adresează Curții întrebări cu privire la interpretarea dispozițiilor din dreptul Uniunii¹ care urmăresc protecția consumatorilor împotriva clauzelor contractuale abuzive, în special cu privire la conținutul cerinței de redactare clară și inteligibilă a unei clauze dintr-un contract de prestări de servicii juridice, precum și cu privire la efectele constatării caracterului abuziv al unei clauze de stabilire a prețului acestor servicii.

Prin hotărârea pronunțată astăzi, Curtea precizează mai întâi că noțiunea de „obiect principal al contractului” include o clauză care stabilește obligația mandantului de a plăti onorariile avocatului și indică tariful acestora. Astfel, **o clauză dintr-un contract de prestări de servicii juridice încheiat între un avocat și un consumator prin care se stabilește prețul serviciilor furnizate pe baza unui tarif orar se circumscrie acestei noțiuni.**

Referitor la conținutul cerinței de redactare clară și inteligibilă a unei clauze dintr-un contract de prestări de servicii juridice, Curtea subliniază că, în temeiul dreptului Uniunii, această cerință trebuie înțeleasă în mod extensiv. Acest lucru impune ca în contract să se expună în mod transparent funcționarea concretă a mecanismului la care se referă clauza respectivă, astfel încât consumatorul să fie în măsură să evalueze, pe baza unor criterii precise și inteligibile, consecințele economice care rezultă din aceasta în ceea ce îl privește. Totuși, Curtea observă că, deși nu se poate impune unui profesionist să informeze consumatorul cu privire la consecințele financiare finale ale

¹ Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

obligației acestuia din urmă, care depind de evenimente viitoare, imprevizibile și independente de voința respectivului profesionist, nu este mai puțin adevărat că informațiile pe care profesionistul este obligat să le comunice înainte de încheierea contractului trebuie să permită consumatorului să ia decizia cu prudență și în deplină cunoștință de cauză în ceea ce privește posibilitatea apariției unor asemenea evenimente și consecințele pe care ele le pot avea asupra duratei prestării serviciilor juridice în cauză. Aceste informații, care pot varia în funcție, pe de o parte, de obiectul și de natura prestațiilor prevăzute în contractul de servicii juridice și, pe de altă parte, de regulile profesionale și deontologice aplicabile, trebuie să cuprindă indicații care să permită consumatorului să aprecieze costul total aproximativ al acestor servicii. Aceste indicații ar putea consta într-o estimare a numărului previzibil sau minim de ore necesare pentru prestarea unui anumit serviciu sau în obligația de a trimite, la intervale rezonabile, facturi sau rapoarte periodice care să indice numărul de ore de muncă efectuate. Curtea arată că revine instanței naționale sarcina de a evalua, ținând seama de ansamblul elementelor pertinente care însoțesc încheierea acestui contract, dacă informațiile comunicate de profesionist anterior încheierii contractului i-au permis consumatorului să ia decizia cu prudență și în deplină cunoștință de cauză în ceea ce privește consecințele financiare pe care le are încheierea respectivului contract. Curtea constată că **nu îndeplinește cerința de redactare clară și inteligibilă, în sensul dreptului Uniunii, o clauză dintr-un contract de prestări de servicii juridice încheiat între un avocat și un consumator prin care se stabilește prețul acestor servicii pe baza unui tarif orar, fără să se comunice consumatorului, înainte de încheierea contractului, informații care să îi permită să ia decizia cu prudență și în deplină cunoștință de cauză în ceea ce privește consecințele economice pe care le are încheierea acestui contract.**

Referitor la eventualul caracter abuziv al unei asemenea clauze, Curtea observă că, în lumina jurisprudenței sale, revine instanței menționate sarcina să evalueze, având în vedere ansamblul circumstanțelor cauzei, într-o primă etapă, posibila nerespectare a cerinței de bună-credință și, într-o a doua etapă, existența unui eventual dezechilibru semnificativ în detrimentul consumatorului. Aprecierea caracterului abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat cu un consumator se întemeiază, în principiu, pe o apreciere globală care nu ține seama numai de eventuala lipsă de transparență a acestei clauze. Astfel, Curtea precizează că statele membre au posibilitatea de a asigura consumatorilor, în conformitate cu dreptul Uniunii, un nivel de protecție mai ridicat. În ceea ce privește cauza cu care este sesizată, Curtea constată că o clauză dintr-un contract de prestări de servicii juridice care stabilește prețul acestor servicii pe baza unui tarif orar și care se încadrează, așadar, în obiectul principal al acestui contract nu trebuie considerată abuzivă pentru simplul fapt că nu îndeplinește cerința de transparență, cu excepția cazului în care legislația națională prevede în mod expres că respectiva clauză trebuie considerată abuzivă numai pentru acest fapt.

Referitor la consecințele constatării caracterului abuziv al unei clauze privind prețul, Curtea observă că instanța națională este obligată să înlăture aplicarea acestei clauze, cu excepția cazului în care consumatorul se opune. În cazul în care, în aplicarea dispozițiilor relevante ale dreptului intern, contractul de prestări de servicii juridice nu pot continua să existe după eliminarea clauzei privind prețul, Directiva 93/13 nu se opune invalidării acestuia, chiar dacă acest lucru conduce la situația ca profesionistul să nu primească nicio remunerație pentru serviciile sale. Totuși, instanța de trimitere are la dispoziție posibilitatea excepțională de a înlocui o clauză abuzivă anulată cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv dacă invalidarea contractului în ansamblu ar expune consumatorul unor consecințe deosebit de prejudiciabile.

Având în vedere aceste considerații, **Curtea răspunde că, în ipoteza în care anularea contractului în ansamblul său ar expune consumatorul unor consecințe deosebit de prejudiciabile, dreptul Uniunii nu se opune ca instanța națională să remedieze nulitatea clauzei menționate prin înlocuirea acesteia cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau aplicabilă în cazul unui acord între părți.** Totuși, dreptul Uniunii se opune ca instanța națională să înlocuiască clauza abuzivă anulată cu o estimare judiciară a nivelului remunerației datorate pentru serviciile prestate.

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt

sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral și rezumatul](#) hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Rămâneți conectați!

